

Ὁρθόδοξος Ἐνημέρωσις

«Ἐντολή γάρ Κυρίου μὴ σιωπᾶν ἐν καιρῷ κινδυνευούσης Πίστεως. Λάλει γάρ, φησί, καὶ μὴ σιώπα... Διὰ τοῦτο καγὼ ὁ τάλας, δεδοικῶς τὸ Κριτήριον, λαλῶ».

(Οσ. Θεοδώρου Στουδίτου, PG 99, 1321)

«Ἐνα συντετμημένο Σύμβολο, ποὺ μπορεῖ νὰ ἀπαγγελθῆ καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἕτεροδόξους χριστιανοὺς»

Ἀλλοίωσις τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως*

Ἡ προσθήκη τοῦ Filioque στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως εἶναι «μαξιμαλισμὸς» καὶ ἡ ἀφαίρεση τῶν βασικῶν ἄρθρων τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως εἶναι «μινιμαλισμὸς»

τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Γεροθέου

ΕΙΝΑΙ γνωστὸν ὅτι ἡ Α΄ καὶ Β΄ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι καθόρισαν τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, ποὺ ἀναφέρεται στὰ βασικὰ σημεῖα τῆς πίστεως γιὰ τὸν Τριαδικὸ Θεό, τὴν ἐνσάρκωση τοῦ Δευτέρου Προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν αἰώνια ζωή.

Καὶ μάλιστα ἡ Γ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος μὲ τὸν τρίτο (3) ὄρο της, τὸν ὁποῖο ἔχει ἐπικυρώσει καὶ ἡ Δ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἀπαγορεύει κάθε ἀλλοίωσις τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, μὲ προσθαφαίρεση ἢ παραχάραξή του.

Τὴν ἀκριβῆ ἔννοια τοῦ ὄρου αὐτοῦ καταγράφει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Πρόεδρος τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, σὲ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Ἰωάννη, ὅταν τοῦ γράφη μεταξὺ τῶν ἄλλων ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται «ἢ λέξιν ἀμείψαι τῶν ἐγκειμένων ἐκεῖσε (στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως) ἢ μίαν γοῦν παραβῆναι συλλαβὴν». Καὶ σὲ ἄλλη ἐπιστολή του πρὸς τὸν Βερροίας Ἀκάκιον ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια: «ὥστε καὶ πάντας ὁμολογεῖν τε καὶ πιστεύειν οὕτω καὶ διδάσκειν, μήτε προστεθέντος τινός, μήτε μὴν ὑφημένου».

Παρά τις σαφέστατες αὐτὲς ἀπαγορεύσεις οἱ Φράγκοι κατ' ἀρχὰς καὶ στὴν συνέχεια οἱ Λατίνοι εἰσήγαγαν στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως τὸ Filioque, ὅτι δηλαδὴ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ.

Ἔτσι, αὐτὴ ἡ εἰσαγωγή καὶ ὅλη ἡ θεολογία πὺρ συνδέεται μὲ αὐτήν, εἶναι ἡ βασικὴ δογματικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Παπικῶν.

Πάνω στὸ θέμα αὐτὸ ἐγράφησαν πολλὲς πραγματεῖες. Πέρα ἀπὸ τὸ θεολογικὸ μέρος τοῦ θέματος, οἱ ἅγιοι Πατέρες ὑποστήριξαν ὅτι ἦταν λάθος τῶν δυτικῶν νὰ προσθέσουν κάτι στὸ Σύμβολο τὸ ὁποῖο ἐθέσπισαν οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι, πράγμα τὸ ὁποῖο δὲν εἶχαν κανένα δικαίωμα νὰ πράξουν.

Τὸν Ὅρο τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐπικαλέσθηκε ὁ ἱερὸς Φῶτιος κατὰ τῆς εἰσαγωγῆς στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως ἀπὸ τοὺς Φράγκους τοῦ Filioque, τὸ ἴδιο ἔπραξε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικὸς στὴν Σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἅγιοι Πατέρες.

* * *

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ, σὲ ἓνα μικρὸ βιβλιαράκι πὺρ ἐξέδωσε τὸ περιοδικὸ «30Days», μὲ τίτλο «ὅποιος προσεύχεται σώζεται», καταγράφονται οἱ βασικὲς προσευχὲς μὲ τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ προσεύχονται καθημερινὰ τὰ μέλη τῆς «Καθολικῆς Ἐκκλησίας», ἀλλὰ καὶ μερικὰ βασικὰ σημεῖα τῆς πίστεώς τους.

Τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ τὸ προλογίζει ὁ τότε Καρδινάλιος Joseph Ratzinger (ὁ σημερινὸς Πάπας Βενέδικτος) μὲ κείμενό του πὺρ ἔγραψε τὴν 18 Φεβρουαρίου 2005, λίγους μῆνες πρὶν ἐκλεγῆ Πάπας.

Στὴν ἀρχή, μετὰ τὸ «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», παρατίθεται τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως.

Ὅμως, ὅπως μπορεῖ νὰ παρατηρήση κανεὶς, δὲν εἶναι τὸ Σύμβολο τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀλλὰ ἓνα συντετμημένο Σύμβολο, πὺρ μπορεῖ νὰ ἀπαγγελθῆ καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἑτεροδόξους Χριστιανούς.

Ἐνῶ μέχρι τώρα ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι ὑποστηρίζαμε ὅτι οἱ

Παπικοί πρέπει να αφαιρέσουν τὸ Filioque ἀπὸ τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, τώρα στὸ νέο αὐτὸ Σύμβολο ἀφαιρέθηκαν πολλές φράσεις καὶ προστέθηκαν ἄλλες.

Θὰ παρατεθῆ αὐτὸ τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, ὅπως παρατίθεται στὸ βιβλιαράκι ποὺ προαναφέραμε, καὶ στὴν συνέχεια θὰ γίνουν οἱ σχετικὲς ἐπισημάνσεις.

«Πιστεύω εἰς τὸν Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, Ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς.

Καὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱόν Του καὶ Κύριό μας, συλληφθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ γεννηθέντα ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας, παθόντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, σταυρωθέντα, θανόντα καὶ ταφέντα.

Κατελθόντα εἰς τὸν ἄδη καὶ τὴν τρίτη ἡμέρα ἀναστάντα καὶ πάλιν ἐκ νεκρῶν.

Ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ Πατρός, ἀπὸ ὅπου θὰ ἔλθῃ νὰ κρίνῃ ζῶντες καὶ νεκρούς.

Πιστεύω εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, τὴν ἀγία Καθολικὴ Ἐκκλησία, τὴν κοινωνία τῶν ἀγίων, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, τὴν ἀνάστασιν τοῦ σώματος καὶ ζωὴν αἰώνιον. Ἀμήν».

* * *

ΑΠΟ τὸ πρῶτο ἄρθρο, στὸ ὁποῖο γίνεται λόγος γιὰ τὸν Θεὸ-Πατέρα, ἀφαιρεῖται ἡ λέξη «ἓνα». Μὲ αὐτὴν τὴν ἀπαλοιφὴ [ἀπάλειψη], δὲν γίνεται λόγος γιὰ ἐνιαία οὐσία-φύση στὸν Θεό.

Γιὰ τὸν Πατέρα ἀφαιροῦνται ἐπίσης οἱ ἐξῆς φράσεις: «*ὄρα τῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων*» (ποιητὴν).

Γιὰ τὸν Υἱό, τὸ Δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀφαιρεῖται τὸ «*καὶ εἰς ἓνα Κύριον*», προστίθεται δὲ ἡ φράση «*καὶ Κύριό μας*».

Ἐπίσης ἀφαιροῦνται καὶ οἱ ἐξῆς φράσεις-ὄροι:

«τὸν Μονογενῆ» (Υἱόν), *«τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο».* «*Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν*».

Τὸ «*σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα*», ἀντικαθίσταται μὲ «*συλληφθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ γεννηθέντα ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας*», δηλαδή ἀφαιρεῖται τὸ «*σαρκωθέντα*» καὶ τὸ «*ἐνανθρωπήσαντα*».

Ἀλλάζει ἡ σειρά τῶν λέξεων σχετικὰ μὲ τὰ Πάθη, τὴν Σταύρωση καὶ τὴν Ταφή τοῦ Κυρίου, προστίθεται ἡ λέξις «*θανόντα*», προστίθεται ἡ φράσις «*κατελθόντα εἰς τὸν ἄδη*», διαγράφεται ἡ φράσις «*κατὰ τὰς Γραφὰς*» (ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ), προστίθεται ἡ φράσις «*καὶ πάλιν ἐκ νεκρῶν*» (ἀναστάντα).

Προστίθενται οἱ λέξεις (ἐκ δεξιῶν τοῦ) «*Παντοκράτορος Θεοῦ*» (Πατρός).

Ἀφαιροῦνται οἱ φράσεις «*μετὰ δόξης*» (ἐρχόμενον) καὶ «*οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος*».

Γιὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀφαιρεῖται τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ σχετικοῦ ὅρου: «*τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν*».

Γιὰ τὴν Ἐκκλησία ἀφαιροῦνται οἱ φράσεις: «*μίαν... καὶ ἀποστολικήν*».

Τὸ βάπτισμα δὲν ἀναφέρεται καθόλου, ἀλλὰ μόνον ὁ σκοπὸς τοῦ βαπτίσματος (πιστεύω στὴν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν).

Τὸ «*προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν*» γίνεται «*τὴν ἀνάστασιν τοῦ σώματος*» (πιστεύω).

Τὸ προσδοκῶ «*ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος*» γίνεται «*πιστεύω... (εἰς) ζωὴν αἰώνιον*».

Ἐπίσης προστίθεται ἡ φράσις «*πιστεύω... (εἰς) τὴν κοινωνία τῶν ἁγίων*», ποὺ δὲν ὑπάρχει στὸ καθιερωμένο Σύμβολο τῆς Πίστεως.

* * *

ΓΙΝΕΤΑΙ φανερὸ ὅτι τὸ νέο αὐτὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως εἶναι ἀλλοιωμένο, ἔχει γίνει πλήρης παραχάραξη τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ποὺ θεσπίσθηκε ἀπὸ τὶς δύο πρῶτες Οἰκουμενικὲς Συνόδους καὶ ἔγινε ἀποδεκτὸ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, καὶ ἓνα τέτοιο Σύμβολο μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸ ἀπὸ πολλὲς χριστιανικὲς παρατάξεις. Ἐνδεχομένως μὲ τὸν τρόπο αὐτόν, μὲ τέτοιες ἀλλαγὲς καὶ μειώσεις τῆς πίστεως ἐπιδιώκεται ἡ «*ἔνωσις*».

Ένα τέτοιο Σύμβολο, με την έγκριση μάλιστα του Πάπα, που τότε ήταν Καρδινάλιος και Πρόεδρος της σχετικής Έπιτροπής «Πίστεως», δίνει κύρος σε τέτοιες δογματικές μεταρρυθμίσεις.

Θα πρέπει να παρατηρηθῆ ὅτι ὡς πρὸς τὴν δογματικὴ ἀλήθεια τῆς πίστεως επικράτησαν δύο ὅροι.

Ὁ ἓνας εἶναι ὁ «μαξιμαλισμὸς» καὶ ἐννοεῖται ἡ προσπάθεια μερικῶν νὰ προσθέτουν νέες λέξεις καὶ ὅρους στὸ δόγμα γιὰ νὰ ἐρμηνεύεται ἤδηθεν καλύτερα ἢ πίστη ἢ νὰ ἐπιδιώκεται μιὰ νέα εὐρύτερη ἐρμηνεία· καὶ ὁ ἄλλος εἶναι ὁ «μινιμαλισμὸς» καὶ ἐννοεῖται ἡ προσπάθεια ἄλλων νὰ ἀφαιροῦν λέξεις καὶ ὅρους καὶ νὰ σμικρύνουν τὴν ὀρολογία.

Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις ἱκανοποιοῦνται ὅλοι ἐκεῖνοι πὸν θέλουν νὰ λέγονται Χριστιανοὶ καὶ ἐκεῖνοι πὸν ἔχουν διαφορετικὲς ἀντιλήψεις ἀπὸ τὴν διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων.

Ἐπιδιώκεται, δηλαδή, ἡ κατὰ τὸ δυνατόν συνάντηση πολλῶν Χριστιανῶν ἀπὸ διάφορες ὁμολογίες, με ἓνα νέο Σύμβολο πὸν θὰ καλύπτει ὅλες τὶς δογματικὲς διαφορές.

Αὐτὸ συνιστᾷ μιὰ χριστιανικὴ παγκοσμιοποίηση, ἓναν χριστιανικὸ συγκρητισμὸ πὸν εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἀπαιτήσεις «τῆς Νέας Ἐποχῆς».

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖον ἐπιθυμοῦμε ὁ διάλογος μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν ἑτεροδόξων νὰ διακρίνεται ἀπὸ εἰλικρίνεια καὶ σοβαρότητα.

Ἡ προσθήκη τοῦ Filioque στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως εἶναι μαξιμαλισμὸς καὶ ἡ ἀφαίρεση τῶν βασικῶν ἄρθρων τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως γιὰ τὰ Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ, γιὰ νὰ εἶναι συμβατὰ στὴν πίστη ὅλων, εἶναι «μινιμαλισμὸς».

Καὶ οἱ δύο περιπτώσεις εἶναι ἐκπτώσεις ἀπὸ τὴν ἀποκεκαλυμμένη Πίστη, ὅπως τὴν παρέλαβαν οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν διετύπωσαν σὲ Ὅρους οἱ ἅγιοι Πατέρες καὶ τὴν διεφύλαξε ἡ Ἐκκλησία.

□

(*) Περιοδ. «Ἐκκλησιαστικὴ Παρέμβαση» Ναυπάκτου, ἀριθ. 125/Ὀκτώβριος 2006, σελ. 1 καὶ 8-9, κύριο ἄρθρο. Ἐπιμέλ. ἡμετ.